

Retningslinjer for statlig basisfinansiering av forskningsinstitutter

Fastsatt ved kongelig resolusjon 19. desember 2008. Reviderte retningslinjer fastsatt av Kunnskapsdepartementet 1. juli 2013.

1 FORMÅL

Forskningsinstituttene skal bidra med forskning av høy kvalitet og relevans til anvendelse i næringsliv, forvaltning og i samfunnet for øvrig.

Basisfinansieringens formål er å sikre en sterk instituttsektor som kan tilby næringsliv og offentlig sektor relevant kompetanse og forskningstjenester av høy internasjonal kvalitet. Den statlige basisfinansieringen skal disponeres til langsiktig kunnskaps- og kompetanseoppbygging, og skal stimulere instituttens vitenskapelige kvalitet, internasjonalisering og samarbeid.

Retningslinjene skal sikre at den statlige basisfinansieringen fordeles etter fastsatte kriterier, og styres og forvaltes etter en klar arbeidsdeling mellom departementene og Norges forskningsråd. Retningslinjene skal sikre at gjeldende regler for bruk av statlige bevilgninger overholdes, herunder regelverket for økonomistyring i staten og statsstøtteregelverket¹.

2 VIRKEOMRÅDE

Retningslinjene gjelder for finansierende departementers behandling av saker som gjelder tildeling av statlig basisbevilgning, og Norges forskningsråds strategiske og administrative ansvar for basisfinansieringen. Retningslinjene fastsetter grunnleggende krav som må være innfridd for at instituttene skal kunne inngå i ordningen.

3 DELTAKELSE I ORDNINGEN

Deltakelse i ordningen er ikke rettighetsbasert. Institutter som ikke er med i ordningen, kan be Forskningsrådet vurdere om de oppfyller kravene i pkt. 4. Hvilke kvalifiserte institutter som får delta i ordningen, vil avhenge av en helhetlig vurdering og av at det stilles basisfinansiering til rådighet. Hovedregelen er at eier av et institutt, når eier er en del av staten, skal overføre midler til basisbevilgning for det nye instituttet. Bevilgningen skal være på samme nivå som tidligere drifts-/grunnbevilgning til instituttets forskningsoppgaver. Ved innlemmelse av institutter uten tidligere drifts-/grunnbevilgning skal fordelingsarenaen instituttet plasseres på, tilføres et beløp som tilsvarer hva det nye instituttet ville fått dersom det skulle ha basisbevilgning som andel av totale FoU-inntekter på nivå med

---

¹ Se lov om offentlig støtte av 27. november 1992 nr. 117 og veileder om EØS-avtalens regler om offentlig støtte fra Fornyings- og administrasjonsdepartementet på regjeringen.no

gjennomsnittet for fordelingsarenaen. Disse vil i første budsjettår motta en basisbevilgning som tilsvarer andelen til det instituttet som har lavest andel basisbevilgning på fordelingsarenaen. Departementer med basisfinansieringsansvar (arenadepartementene), jf. pkt. 5.2, må stille basisfinansiering til rådighet for institutter som ikke er eid av staten.

Departementer med basisfinansieringsansvar, jf. pkt. 5.2, foreslår i statsbudsjettet hvert år hvilke forskningsinstitutter som skal motta basisfinansiering, herunder om noen institutter skal tas inn eller ut av ordningen.

4 GRUNNLEGGENDE KRAV TIL INSTITUTTENE

Statlig basisfinansiering kan bare gis til institutter som oppfyller følgende krav:

- Instituttet må drive forskning og forskningsformidling på felter som er av interesse for norsk næringsliv, forvaltning eller samfunnsliv.
- Instituttet må ha faglig og vitenskapelig kompetanse som kommer til uttrykk gjennom vitenskapelige publikasjoner i anerkjente publikasjonskanaler.
- Instituttet må ha tilstrekkelig stor forskningsaktivitet til at det skjer reell kompetanseoppbygging i organisasjonen.
- Instituttet må ha flere inntektskilder og delta i en åpen konkurranse om nasjonale og internasjonale forskningsmidler.
- Instituttet må inngå i en hensiktsmessig arbeidsdeling i det norske forskningssystemet.
- Verken instituttets overordnede organ, eiere eller enkeltforetak kan gis fortrinnsrett til forskningsresultater som er finansiert av basisbevilgningen.
- Instituttet må være organisert og drevet slik at det ikke betales utbytte.
- Instituttet må legge til rette for at prinsippene om akademisk frihet skal gjelde for all offentlig finansiert forskning som utføres av forskere ansatt ved instituttet, så fremt det ikke kommer i konflikt med arbeidsgivers styringsrett. Forskerne skal ha frihet til å stille spørsmål, også ved det som anses som etablert kunnskap og forståelse, størst mulig frihet til å uttale seg offentlig om sin forskning, frihet til å fremme nye ideer og frihet til å velge metode og materiale for sitt forsknings- og utviklingsarbeid innenfor de rammer som følger av ansettelsesforholdet, prosjektbeskrivelser eller andre særskilte avtaler. Forskere ansatt ved instituttet skal som hovedregel ha rett til å offentliggjøre sine resultater, og skal sørge for at offentliggjøring skjer når oppdraget er offentlig finansiert. Når oppdragets finansiering er dels privat, skal prosedyrer vedrørende offentliggjøring avklares før kontraktsinngåelse og inngå i oppdragsavtalen. Dersom offentliggjøring er til hinder for beskyttelse eller kommersiell utnyttelse av resultatene, kan offentliggjøring utsettes.

5 BASISFINANSIERINGENS OPPBYGGING

5.1 Hva basisfinansieringen skal benyttes til

Basisbevilgningen består av en grunnbevilgning og ev. midler til strategiske instituttsatsinger. Basisfinansieringen skal disponeres til langsiktig kunnskaps- og kompetanseoppbygging. Dette omfatter kun aktiviteter av ikke-økonomisk og åpen karakter, jf. EØS-statstøttereglene, blant annet:

- flerårige og langsiktige forskningsprosjekter som forventes å bli av fremtidig betydning for instituttets brukere, og som tematisk bygger opp under instituttets formål og strategi
- nettverksbygging, internasjonalisering, kompetanseutvikling og faglig fornyelse av forskerstaben
- kvalitetssikring av forskningens resultater
- publisering og formidling
- doktorgradsutdanning og veiledning
- egenandel i forskningsprosjekter som ikke er knyttet til instituttets økonomiske aktivitet (EU-prosjekter mv.)
- investeringer i forskningsinfrastruktur, herunder vitenskapelig utstyr, databaser, tidsserier og e-infrastruktur

Basisfinansieringen må ikke benyttes til å kryss-subsidiere instituttets økonomiske aktiviteter, dvs. instituttets tilbud av varer og tjenester i et marked i konkurranse med andre aktører (oppdragsforskning o.l.).

Rettigheter til forskningsresultater finansiert av basisfinansieringen ligger hos vedkommende institutt. Instituttet skal stille resultatene til disposisjon for alle interesserte på ikke-diskriminerende vilkår.

5.2 Grunnbevilgning

5.2.1 Fordelingsarenaer

Instituttene fordeles på fire fordelingsarenaer, etter instituttenes faglige innretning og deres brukergrupper. Etter råd fra Norges forskningsråd avgjør Kunnskapsdepartementet i samråd med berørte departementer hvilken fordelingsarena det enkelte institutt skal plasseres på.

Ansvar for å finansiere instituttenes grunnbevilgning er fordelt mellom følgende departementer (fordelingsarena med ansvarlig arenadepartement i parentes):

- Miljøinstitutter (Miljøverndepartementet)
- Primærnæringsinstitutter (Fiskeri- og kystdepartementet og Landbruks- og matdepartementet)
- Samfunnsvitenskapelige institutter (Kunnskapsdepartementet)
- Teknisk-industrielle institutter (Nærings- og handelsdepartementet)

5.2.2 Fordeling av grunnbevilgning

Ansvarlig arenadepartement foreslår en totalramme til fordelingsarenaen og hvor stor andel som skal fordeles etter resultater (jf. pkt. 5.2.3).

5.2.3 Fastsettelse av resultatbasert grunnbevilgning

Den resultatbaserte delen av grunnbevilgningen fordeles ut fra hvilke resultater instituttene oppnår på følgende indikatorer (vektning i parentes):

- 1 vitenskapelig publisering (30 prosent)
- 2 avlagte doktorgrader (5 prosent)
- 3 internasjonale inntekter (20 prosent)
- 4 nasjonale oppdragsinntekter (45 prosent)

5.3 Strategiske instituttsatsinger

Alle departementer kan finansiere strategiske instituttsatsninger på utvalgte områder. Forskningsrådet skal som hovedregel invitere institutter med relevant kompetanse til å søke om strategiske satsinger. Øvre grense for andel strategiske instituttmidler av samlet basisfinansiering er for:

Miljøinstitutter: 40 prosent

Primærnæringsinstitutter: 30 prosent

Departementer som vil finansiere nye strategiske instituttsatsninger, må ta dette opp med ansvarlig arenadepartement.

6 NORGES FORSKNINGSRÅDS STRATEGISKE ANSVAR

Norges forskningsråd er tillagt et strategisk ansvar for instituttsektoren i norsk forskning, jf. § 2 i vedtektene for Norges forskningsråd, fastsatt ved kgl.res. 17. desember 2010. Forskningsrådet skal vurdere basisfinansieringsordningen for forskningsinstituttene i sammenheng med andre virkemidler overfor disse instituttene og instituttenes øvrige finansieringsstruktur. Det strategiske ansvaret for instituttsektoren omfatter blant annet et ansvar for å:

- bidra til at instituttene utfører forskning av høy kvalitet, blant annet gjennom tildeling av basisbevilgning, evalueringer og systemvurderinger.
- bidra til at instituttene inngår som en effektiv og hensiktsmessig del av det norske forsknings- og innovasjonssystemet, og samvirker med andre FoU-institusjoner om forskning, innovasjon og doktorgradsutdanning.
- bidra til å styrke instituttene strategiske og langsiktige kunnskapsoppbygging gjennom utformingen av Forskningsrådets egne virkemidler.
- bidra til at instituttene leverer kunnskap på områder som er relevante for forvaltning, næringsliv og samfunnsliv, nasjonalt og internasjonalt
- bidra til økt internasjonalisering av instituttene.

- arbeide systematisk med instituttevalueringer, styrke kunnskapen om instituttene og legge til rette for en kunnskapsbasert dialog mellom Forskningsrådet, institutter og brukere.
- gi generelle instituttpolitiske råd og anbefalinger til departementene.
- gi forslag til årlige budsjett (grunnbevilgning og innretning på strategiske satsinger, innenfor rammer fastsatt i pkt. 5) for instituttene til arenadepartementene
- vurdere, og gi råd om institutter bør tas inn eller ut av ordningen, basert på kriteriene under pkt. 4.
- samle inn og kvalitetssikre årlige nøkkeltall for instituttene som grunnlag for basisfinansieringssystemet og øvrig resultatvurdering samt rapportere om utviklingen i sektoren.

7 NORGES FORSKNINGSRÅDS ADMINISTRATIVE ANSVAR

Norges forskningsråd forvalter basisfinansieringen til instituttsektoren etter disse retningslinjene. Forskningsrådet har et særlig ansvar for å påse og kontrollere at de institutter som mottar basisfinansiering, oppfyller de grunnleggende krav for basisfinansiering fastsatt i pkt. 4 og pkt. 5 i retningslinjene. Forskningsrådets oppfølging av punktet om akademisk frihet i pkt. 4 avgrenses til å innhente en egenerklæring fra instituttene.

Norges forskningsråd skal stille de krav til mottaker av basisfinansieringen som er nødvendige for å sikre at midlene blir brukt i samsvar med formålet og gjeldende regler, herunder at reglene for tilskuddsforvaltning i reglement for økonomistyring og bestemmelser om økonomistyring i staten overholdes.

7.1 Regnskap

Norges forskningsråd skal kreve separat regnskapsføring for bruken av basisfinansieringsmidlene. Instituttene skal kunne dokumentere gjennom regnskapet at det ikke skjer kryss-subsidiering fra basisfinansieringen til instituttets økonomiske aktivitet (oppdragsforskning o.l.). Instituttene skal sørge for at alle felleskostnader (husleie, vitenskapelig utstyr, administrative felleskostnader osv.) fordeles mellom den økonomiske og den ikke-økonomiske aktiviteten slik at inntektene fra den økonomiske aktiviteten dekker alle variable kostnader knyttet til den økonomiske aktiviteten og en forholdsmessig andel av instituttets faste kostnader.

7.2 Revisjon

I de tilfeller der mottakeren av basisfinansieringen har egen, valgt revisor, skal Norges forskningsråd vurdere om det er behov for at instituttet leverer revisorattestasjon av at de oppfyller kravene til regnskapsføring og ressursbruk som følger av disse retningslinjene.

8 ENDRINGER AV RETNINGSLINJENE

Kunnskapsdepartementet kan i samråd med berørte departementer og etter råd fra Norges forskningsråd fastsette endringer eller tillegg i retningslinjene.

9 IKRAFTTREDELSE

Retningslinjene trådte i kraft 1. januar 2009. De reviderte retningslinjer fastsatt 1. juli 2013 trer i kraft umiddelbart.